

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

dr. Szűcs András osztályvezető ügyész

Legfőbb Ügyészség

Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti Osztály és Jogvédelmi Önálló Osztály

bv@mku.hu

Tisztelt Osztályvezető Úr!

A Magyar Helsinki Bizottság állandó megbízott ügyvédei és a Bizottsággal együttműködő ügyvédek által jelzett rendszerszintű problémával fordulok Önhöz szíves intézkedését kérve.

Több büntetés-végrehajtási intézet a **védelemhez való jog korlátozását** eredményező szabályokat alkalmaz. Egyrészt egyes büntetés-végrehajtási intézetek korlátozzák az ügyféltől való meghatalmazás felvételére vonatkozó időtartamot és ellenőrzik ezt a beszélőt. Másrészt az ügyvéd kizárólag az ügyfele ügyében eljáró hatóság által érkeztetett vagy jóváhagyott, illetve a bv. intézet által regisztrált meghatalmazás birtokában kérhet beszélőt a fogva tartott ügyfelével, holott a törvény nem enged ilyenfajta korlátozást. További problémaként merül fel, hogy az intézetek adminisztratív akadályokat gördítenek a védővel való kapcsolattartás elé (belépés idejének korlátozása, hangfelvevő fajtájának indokolatlan meghatározása, az ellenőrzés nélküli megbeszélésre alkalmatlan helyiségek, kamera használata).

1. A megbízás felvételére vonatkozó korlátozások

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 43. § (2) bekezdésének c) pontja biztosítja, hogy a terhelt megfelelő időt és lehetőséget kapjon a védekezésre való felkészülésre. A (3) bekezdés kiemeli, hogy a fogva lévő terhelt jogosult arra, hogy védőjével a kapcsolatot felvegye, vele írásban és szóban ellenőrzés nélkül érintkezzen. A Be. 47. § (1) bekezdése szerint védőt elsősorban a terhelt hatalmazhat meg. Ez az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (Ütv.) és a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) megbízási szerződésre vonatkozó szabályai szerint is megbízási jogviszony létrehozását, jelenti nem pedig egy formanyomtatvány (meghatalmazás) aláíratását. A meghatalmazás felvételéhez elengedhetetlen a megbízási jogviszony – írásbeli – létrehozása, amelynek pedig feltétele a tényvázlat felvétele.

A büntetés-végrehajtási szervek területére történő be- és kilépés, valamint a büntetés-végrehajtási szervek területén tartózkodás részletes szabályairól szóló 44/2007. (IX. 19.) IRM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 6. § (1) bekezdése értelmében a meghatalmazás benyújtásáig csak ellenőrzés mellett érintkezhet a védő a védencével.

Egyes büntetés-végrehajtási intézetekben meghatározzák, hogy mennyi idő áll az ügyvéd és a fogvatartott rendelkezésére, hogy előbbi meghatalmazást, illetve megbízást vegyen fel a fogvatartott ügyében való eljárásra. A meghatalmazás tartalmát adó megbízási jogviszony kereteinek megfelelő kialakítása esetről esetre eltér, az **ügymegismerésre és ez alapján a megbízás részleteinek meghatározására időbeli korlát nem támasztható.**

A bv. intézetek által kialakított szabályozás továbbá alapjaiban sérti a védelemhez való jogot, hiszen ha maga a terhelt adja a meghatalmazást, akkor a meghatalmazás (megbízás) felvételére szolgáló **első találkozáskor** tisztázni kell az ügy részleteit annak érdekében, hogy az ügyvéd dönthessen arról, hogy vállalja-e a védelmet. Ennek érdekében a terhelt által elmondottak nyilvánvalóan érintik a

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

bűnösség és a védelmi taktika egyes kérdéseit, így a védelemhez való jogot. Ennek következtében pedig **alapjogsértő, ha az első beszélő ellenőrzés mellett zajlik.**

A védelemhez való jog alkotmányos tartalmából és az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikke szerinti tisztességes eljáráshoz való jogból levezethetően az ügyvéd tevékenysége a védelemhez való jog gyakorlásához kapcsolódik, így **tartalmilag az ügyvéd „már” védő, amikor a meghatalmazás/megbízás felvételére érkezik** a fogva tartott terhelthez.

A Be. szabályai alapján pedig egyértelmű, hogy a megbízási jogviszony létrehozására és az ennek részét képező meghatalmazás felvételéhez szükséges időtartamot korlátozni jogsértő.

2. Az érkeztetett/jóváhagyott meghatalmazás nyilvántartásbeli hiányának következményei

A Be. 47. § (3) bekezdése szerint, ha a terhelt fogva van, akkor a meghatalmazott védő személyéről és elérhetőségéről a bíróság, ügyész illetőleg a nyomozó hatóság haladéktalanul értesíti a fogvatartást végrehajtó intézetet. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.) 398. § (1) bekezdése szerint az előzetesen letartóztatott a védőjével szóban, írásban és telefonon – a befogadás időpontjától – ellenőrzés nélkül érintkezhet.

A bv. intézetek azonban rendszerint **nem biztosítanak automatikusan akadálytalan érintkezést** a fogvatartott és védője között, hanem azt a védő meghatalmazásának a **nyilvántartásban való rögzítéshez kötik.**

Ezen túlmenően is a gyakorlatban számos problémát okoz a Be. szakasz által előírt értesítés késedelme. Ha a bv. intézet nyilvántartásában nem szerepel a hatóságtól érkezett értesítés, akkor a védő számára rendszerint sem a belépést, sem az ellenőrzés nélküli beszélőt nem engedélyezik. Pedig ha a védő felmutatja a hatóság érkeztető bélyegzőjével (hatóság pecsétjével, aláírásával) ellátott meghatalmazást, akkor érdemben és tartalmilag a meghatalmazás a Be. 47. § (3) bekezdése – azaz a bv. intézet a jóváhagyott meghatalmazásról való hivatalos értesülése – előírásának megfelel, így a **védő és védenca kapcsolattartása korlátozásnak nem vethető alá**, így a felek számára ellenőrzés nélküli beszélőt kell biztosítani.

Ebben a tekintetben a további gyakorlati problémát az jelenti, hogy az érkeztető bélyegző csak akkor áll a védő rendelkezésére, ha a meghatalmazást személyesen adta le, azonban ha postán vagy faxon küldi azt meg a hatóságnak, akkor értelemszerűen nem áll rendelkezésére érkeztetett meghatalmazás. A meghatalmazás személyes leadása nem elvárható például azokban az esetekben, ha a védő irodájának, eljáró hatóságnak a székhelye, valamint a fogvatartás helye más-más településen van.

2018. január 1-től büntetőügyekben is kötelező lesz az elektronikus kapcsolattartás, amely időponttól elengedhetetlen, hogy olyan szabályokat alakítsanak ki a bv. intézetek, amelyek a hatékony kapcsolatfelvételt lehetővé teszik.

Egyes esetekben előfordul az is, hogy a hivatkozott jogszabályhely ellenére a bv. intézet a **rendelkezési jogkör gyakorlójának jóváhagyásához köti a védő belépését**, el sem fogadja az érkeztető bélyegzővel ellátott meghatalmazást, azon szöveges jóváhagyást kíván meg. Ennek beszerzése egyértelműen többletkötelezettséget kíván a védőtől, ráadásul a bv. intézet feladatot telepít a rendelkezési jogkör gyakorlójára. Ez a kíváncsalom ráadásul gyakorlatilag teljesíthetetlen terhet

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

(valamennyi ügyben valamennyi védő meghatalmazásának jóváhagyása) jelent a büntető-igazságszolgáltatás egyéb szerveinek.

A korlátozást tovább fokozza, hogy az **átszállítás adminisztratív új befogadásnak** minősül a bv.-ben, ennek következtében pedig a kapcsolattartás újabb akadályokba és késedelembe ütközik minden egyes átszállítást követően.

Továbbá az idézett Bvtv. szakasz (2) bekezdése értelmében az (1) bekezdésben előírt ellenőrzés nélküli beszélőt **hivatali időben kell biztosítani**. Ennek ellenére a bv. intézetek a védencsel való beszélő idejét a hivatali időkereten belül is szűkítik. Ez a korlátozás törvénysértő. Ráadásul előfordul, hogy a korlátozott időkeretben az intézetek nem állítják elő a fogvatartottat (pl. séta, munkáltatás), így a beszélő – a bv. intézet által támasztott akadályok miatt – ellehetetlenül, ennek következtében pedig a védelemhez való jog is. Még súlyosabb mulasztás, hogy a hivatkozott (2) bekezdés második fordulata értelmében az érintkezést **hivatali időn túl is lehetővé kell tenni** olyan eljárási cselekményhez kapcsolódóan, amelynek elmulasztásához jogkövetkezmény fűződik. E kötelezettség biztosítását számos bv. intézet – informálisan, írásba foglalás nélkül – megtagadja. A mulasztás nyilvánvalóan törvénysértő, alapvető jogok sérelmét eredményezi.

3. Egyéb ügyben eljáró ügyvéd képviseleti jogosultságának igazolásával kapcsolatos problémák

A Bvtv. 9. pontjának b) alpontja meghatározza, hogy hivatalos minőségében kapcsolattartó a védő és a jogi képviselőként eljáró ügyvéd és jogtanácsos. A pont felsorolja az ügytípusokat is, amelyekben az ügyvéd a fogvatartott ügyfele érdekében eljárhat, illetve e pont alá sorolja az ilyen eljárások megindítása kezdeményezése érdekében a meghatalmazás adását is. A Bvtv. 15. pontja meghatározza, hogy ki tekinthető védőnek. A két szakaszt egybeolvasva számos hiányosság merül fel, például nemzetközi fórum előtt eljáró, a fogvatartottat, fogvatartási ügyében képviselő ügyvéd a törvény szerint nem minősül védőnek.

A Bvtv. 11. § (6) bekezdése szerint a fogvatartott képviselőjével ellenőrzés mellett érintkezhet, kivéve, ha valamely nemzetközi emberi jogi szerv előtti, a bv. intézet eljárásával kapcsolatos ügy a képviselet tárgya. A Bvtv. 11. § (5) bekezdése előírja, hogy a fogvatartott képviselőjének képviseleti jogosultságát igazolnia kell.

A képviseleti jogosultság igazolásának módja azonban nem egyértelmű, különböző előírásokat és elvárásokat alkalmaznak az egyes bv. intézetekben. Jellemző, hogy a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyéhez kötik a meghatalmazás nyilvántartásba vételét, azaz az ügyvédi beszélőt. Ez egyes ügyekben azonban **lehetetlen az érkezett vagy a rendelkezési jogkör gyakorlója által jóváhagyott meghatalmazás bemutatása**.

Például az **Emberi Jogok Európai Bíróságához** (EJEB) oly módon lehet fordulni, hogy a kötelező kérelemnyomtatvány a meghatalmazást is tartalmazza. Ennek következtében különálló – adott esetben érkezett vagy lepecsételhető – meghatalmazás fogalmilag nem létezik, így illet az ügyvéd nem is tud bemutatni. Ennek következtében az ügyvéd, csak a meghatalmazás felvételére rendelkezésre álló, rövid időtartamú, ellenőrzött beszélőn tud a fogva lévő ügyfelével tárgyalni. Ez azonban jogsértő, hiszen a panasz érintheti a fogvatartás körülményeit, az ügyfél a bv. intézettel való viszonyának egyes kérdéseit is, továbbá időben korlátozott, holott a védelemhez való jog körébe esik a megbeszélés. Előfordul az is, hogy az első beszélőt követően a védő (ügyvéd) nem tud ismét beszélőre menni a fogvatartott ügyfelével ezekben az ügyekben, holott a személyes egyeztetést megkövetelné az ügy.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Az EJEB a Dayanan kontra Törökország ügyben (7377/03. sz. kérelem, 2009. október 13-i ítélet) kimondta, hogy a terheltnek biztosítani kell, hogy igénybe vegye a jogi segítségnyújtáshoz kapcsolódó valamennyi szolgáltatást: az ügy megvitatását, a védelem megszervezését, a bizonyítékok beszerzése érdekében való eljárást, a felkészítést, a csüggedt állapotában való támogatást, valamint a fogva tartás körülményeinek ellenőrzését. E jogosultság akár részleges korlátozása a 6. cikk megsértésének megállapításához vezethet.

Ugyanígy előfordulhat, hogy az előzetes letartóztatottnak a büntetőügyével összefüggésben, tehát a védelemhez való jog körébe eső, valamely **nemzetközi szerv előtt** (pl. ENSZ, OLAF, CPT) van folyamatban lévő ügye. Ebben az esetben a formális értelmezés szerint az ügyvéd nem védő, így nem tud megfelelő hosszúságú, ellenőrizetlen beszélőn egyeztetni ügyfelével.

Problémát jelent az is, hogy mely hatóság hagyja jóvá a meghatalmazást, ha pl. magyar büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartott büntetőügyében **külföldi hatóság** előtt jár el az ügyvéd. Hasonlóképpen problematikus a meghatalmazás érkeztetése/jóváhagyása pl. perújítás esetén, ha a **külföldön hozott ítéletet** szeretné kézhez venni a magyar bv. intézetben fogvatartott külföldi állampolgár, vagy külföldön folyó büntetőügyben a magyar ügyvéd a **külföldi védő kollégájaként** jár el. Ezekben az esetekben a kvázi védőként eljáró magyar ügyvédnek nem feltétlenül van lehetősége a meghatalmazását érkeztetni vagy jóváhagyatni (illetve ez hosszú időt vehet igénybe), amely hiányosság miatt a fogvatartott ügyfelével való beszélője ellenőrzött, illetve időben korlátozott lesz. Ennek következtében pedig sérül a terhelt védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való joga.

Továbbmenve, ha az ügyvéd fogvatartott ügyfele ügyével, amely a fogvatartás körülményeit és/vagy a büntetőügyét is érinti, **hazai jogvédő fórumokhoz** fordulna (pl. Alkotmánybíróság, Alapvető Jogok Biztosa), akkor fogalmilag nem létezik a bv. intézetek által a „szabad” kapcsolattartáshoz megkövetelt rendelkezési jogkör gyakorló, vagy általa érkeztetett meghatalmazás. Illetve a jóváhagyás rendkívül nehézkes és hosszadalmas beszerzése adott esetben a rendelkezésre álló határidő leteltét eredményezheti.

Összbüntetési ügyeknél – amely nyilvánvalóan a védelemhez való jog körébe esik – az eljárás kérelemre indul, amelyhez csatolni kell a meghatalmazást. Ez tehát azt jelenti, hogy a kérelem benyújtását megelőzően nem lehet az eljáró bírósággal érkeztetni a meghatalmazást, azaz az ügyvédnek csupán az első, ellenőrzött és rövid beszélőre van lehetősége a fogvatartottal. Ennek keretében lenne szükséges a rendkívül bonyolult összbüntetési ügy valamennyi vetületét feltárni, iratmásokhoz meghatalmazásokat beszerezni, stb. Ez a gyakorlatban jelentős nehézségekbe ütközik. Ugyanez a helyzet perújítás vagy felülvizsgálat esetén.

A **fegyelmi ügyek, a feltételes szabadságra bocsátás és fokozatváltás** kérdései a fogvatartott személyi szabadsága elvonásának hosszát, a magánélethez való jogát (személyes kapcsolattartás) alapjaiban érintik, illetve a fogvatartás körülményeivel kapcsolatos kérdések. Ezekben az ügyekben az ügyvéd érdemben ugyancsak védőként jár el, az ellenőrzött beszélő nyilvánvalóan nem összeegyeztethető a tisztességes eljáráshoz való joggal.

Az összbüntetési, perújítási, a büntetés-végrehajtása alatt keletkezett ügyek **kvázi „utólagos” büntetőügyek**, amelyek a **védelemhez való jog** körébe esnek, hiszen ez a jog – az EJEB esetjoga (pl. Eze és Connors kontra Egyesült Királyság ügy, 39665 és 40086/98 sz. kérelmek, 2002. július 15-i ítélet) alapján – a jogerős döntéssel nem szűnik meg, ezért indokolt, hogy a védővel (ügyvéddel) való megbeszélés ne legyen ellenőrzött.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Ugyanígy problematikus – bár nem tartozik szorosan a védelemhez való jog körébe – hogy egyéb ügyekben, amelyekben az (előzetesen letartóztatott) fogvatartottnak ügyvédje van (adott esetben kötelező, hogy legyen), nincs olyan hatóság (pl. ingatlan adásvétel, banki ügyek), amely érkeztetni tudná a meghatalmazást, illetve ha van is ilyen szerv, nem érkezteti a meghatalmazást, hiszen folyó ügyben (pl. adóhatósági ügy) az ügyvéd már korábban a hatósághoz benyújtott meghatalmazást.

4. A hangfelvétel készítésének adminisztratív akadályai

A Bvtv. 399. § (1) bekezdése értelmében a védő az előzetesen letartóztatottal való megbeszélésről hangfelvételt készíthet, a hangfelvevő készülék külön engedély nélkül az intézetbe vihető. Ha azonban az előzetesen letartóztatotthoz az ügyvéd a védői meghatalmazás felvételére érkezik, akkor egyes bv. intézetek értelmezése szerint formálisan „még” nem védő – noha, ahogy az 1. pont alatt kiemeltük tartalmilag és érdemben az –, így a hangfelvevő készülék engedély nélküli bevitelére sem jogosult. Az engedélykérés azonban a védelem gyors, hatékony és időszerű ellátását akadályozhatja.

A fentiek alapján a konkrét szabályt helyes alkalmazása az lenne, hogy az **előzetesen letartóztatottól meghatalmazást felvevő ügyvéd jogosult a hangfelvevő készülék használatára.**

Megjegyezzük, hogy további problémaként merül fel, hogy számítógépet vagy telefont nem lehet a beszélőre vinni, a hangrögzítő eszköz a gyakorlatban a diktafont jelenti, holott ezt a jogszabály nem írja elő, illetve más eszközökre korlátozást nem tartalmaz. Ennek következtében a büntetés-végrehajtási intézetek által alkalmazott szabályok (tilalmak) önkényesek és indokolatlanok, ennek következtében pedig jogsértőek.

5. A beszélő fizikai feltételeinek elfogadhatatlansága

Több büntetés-végrehajtási intézetben előfordul, hogy a védő és védenca beszélője zavaró körülmények, elégtelen fizikai feltételek akadályozzák, amely eredményeként a **beszélő nem ellenőrzés nélküli.** Előfordul, hogy a beszélő helyiség ajtaját nyitva kell tartani. Ez akkor sem elfogadható, ha nincsenek jelen a bv. személyi állományának tagjai, hiszen hallótávolságon belül elhaladó személyek észlelhetik a beszélgetés egyes részleteit.

Rendszeresen előfordul a bv. intézetekben, hogy a védőt indokolatlanul hosszú várakozásra kényszerítik a beszélő előtt, vagy azt követően nem tud kijutni a helyiségből, mert annak ajtaját rázárták és csak a felügyelet tagja tudja kinyitni, aki azonban nem tartózkodik a közelben.

Van olyan büntetés-végrehajtási intézet, ahol az ügyvédi beszélőhelyiségben kamerát helyeztek el. Ennek alkalmazása akkor sem elfogadható, sérti az ellenőrzés nélküli beszélőhöz, így a védelemhez és a tisztességes eljárásához való jogot, ha hangot nem, csak képet rögzít az eszköz, illetve annak célja a tiltott tárgyak átadásának megakadályozása. A bv. intézeteknek a cél elérése érdekében más módszereket kell alkalmaznia.

A **védői titok** az Ütv. 8. § (3) bekezdése szerint abszolút, arról a védő semmilyen esetben sem adhat információt. Ezért súlyos törvénysértés, ha a bv. intézetek a védői titok megőrzését nem biztosítják a lehető legteljesebb mértékben.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Tisztelt Osztályvezető Úr!

Az ügyészség által megtehető hivatalos intézkedéseken túl, megfontolandónak találjuk, hogy az egyes bv. intézetekben legyen egy kapcsolattartó, akihez az azonnali intézkedést igénylő ügyekben rövid úton fordulhatnak az ügyvédek. Továbbá kérjük, hogy szíveskedjenek az ügyvédi kamarák, így az ügyvédek rendelkezésére bocsátani a bv. ügyészek nevét és elérhetőségeit, akikhez beadvánnyal fordulhatnak az ügyvédek a vitás helyzetek hatékony kezelése érdekében.

Kérjük, hogy a megtett intézkedésekről szervezetünket a borbala.ivany@helsinki.hu e-mail címen szíveskedjen tájékoztatni.

Budapest, 2017. augusztus 24.

Tisztelettel:

dr. Vig Dávid
rendészeti programvezető
Magyar Helsinki Bizottság